

zasnovali učni načrt, pripravili in izvajamo seminar z naslovom Nov program družbe za devetletno osnovno šolo, s katerim skušamo ustvarjati pogoje, v katerih učitelji izkustveno doživljajo sodobne aktivne metode, se zanje usposabljujejo, razmišljajo o svojih videnjih učenja, znanja in poučevanja ter jih soočajo z videnji drugih učiteljev in s pojmovanji sodobnih teorij. S tem skušamo prispevati k uspehu prenove, zavedamo pa se, da je naše delo in sodelovanje le majhen delček v procesu spreminjanja.

LITERATURA

- Marentič-Požarnik, B.: Kako pomembna so pojmovanja znanja, učenja in poučevanja za uspeh kurikularne prenove, *Sodobna pedagogika* 3 in 4, FF, Ljubljana, 1998.
- Marentič-Požarnik, B.: *Psihologija učenja in pouka*, DZS, Ljubljana, 2000.
- Razdevšek-Pučko, C.: Vpliv kognitivne psihologije na spremembo paradigme preverjanja in ocenjevanja znanja, *Psihološka obzorja* 4, 1997.
- Učni načrt za družbo, MŠZS, 2000.

E
J
N
S
U
K
Z
I
N
S
O
V
N

Mag. Irena Vodopivec

Zavod RS za šolstvo

UNARAVOSLOVJE IN TEHNIKA - KNOVI PREDMET

Predmet naravoslovje in tehnika je nov v drugem triletju devetletne osnovne šole in se bo poučeval v četrtem in petem razredu. Učni načrt zanj je pripravila predmetna kurikularna komisija, kateri je predsedoval dr. Janez Ferbar. Ta predmet je višja stopnja predmeta spoznavanje okolja v prvem triletju in se nadaljuje v predmetih naravoslovje, tehnika in tehnologija, gospodinjstvo ter v tretjem triletju v predmetih biologija, kemija fizika.

Smisel in namen predmeta je, da učenci pri pouku naravoslovja in tehnike izkušensko doživijo naravo in tehniko, jo spoznavajo, z delom spreminjajo in z različnih stališč vrednotijo posege vanjo. Pojave v naravi, tehnične in tehnološke postopke se uče opazovati, razlagati, napovedovati in vplivati nanje. Uče se preverjati pravilnosti napovedi. Tehnične postopke pa se uče opazovati, opisovati, jih izbirati, načrtovati in preverjati uresničljivost načrtov. Spoznanja in izkušnje o sebi, naravi in tehniki uporabljajo učenci za to, da se vključujejo v okolje in ga preiščajo in odgovorno spreminjajo. Navajajo se skrbeti za svoje telo, zdravje in dobro počutje. Uče se vzdrževati in izboljševati svoje okolje in uporabljati sodobno tehniko in tehnologijo.

Med cilji učnega načrta se prepletajo pojmi (konceptualno oz. vsebinsko znanje) in postopki (proceduralno oz. procesno znanje).

Vsebino predmeta sestavljajo naslednje pojmovne strukture:

- gibanje, shranjevanje in transport teles, snovi, energije in podatkov,
- lastnosti, vrste in spremembe snovi,
- raznolikost in podobnost živega,
- spremembe živega in spremembe v živem svetu,
- izdelava predmetov, pridelava, predelava in obdelava snovi, energije in podatkov,
- skrb za dobro počutje, varnost in zdravje posameznika,
- skrb za okolje in obče dobro.

Postopke pri pouku predmeta naravoslovje in tehnika pa razdelimo na temeljne spoznavne postopke, ki so splošno uporabni, ter na naravoslovne in tehnične postopke, ki so posebnost tega področja. Med temeljne spoznavne postopke sodi opazovanje, opisovanje, razvrščanje, urejanje, merjenje idr. Med naravoslovne postopke sodijo eksperimentiranje, napovedovanje, preizkušanje napovedi in postavljanje hipotez.

K tipičnim tehničnim postopkom pa sodijo načrtovanje, izdelava in preizkušanje izdelkov. Cilj naravoslovnih postopkov je spoznavanje materialnega sveta, tehnični postopki pa so namenjeni spreminjanju sveta – so torej predvsem delovni postopki.

Učenci se postopkov uče v heterogenih skupinah. Pri tem imajo možnost sodelovati z drugimi in spoznavati, da je tudi delovna skupina sistem, katerega učinkovitost je odvisna od vseh njenih članov. Pri eksperimentalnem in praktičnem delu pa je treba še posebno poskrbeti za varnost pri delu in učence vzgajati za varno ravnanje.

Pri preverjanju in ocenjevanju predmeta naravoslovje in tehnika izhajamo iz operativnih ciljev predmeta, priporočenih dejavnosti in vsebin ter specialnodidaktičnih priporočil, ki so zapisana v učnem načrtu.

Operativni cilji predmeta opredeljujejo pojme (konceptualno oz. vsebinsko znanje) in postopke (proceduralno oz. procesno znanje). Vsebinska znanja so nakazana v katalogu znanj na koncu učnega načrta in obsegajo standarde znanj, vezane na ocenjevanje znanja. Med njimi so minimalni standardi označeni z zvezdico. Procesna znanja pa izhajajo iz postopkov, le-ti se udejanjajo prek predlaganih dejavnosti, ki so zapisane v učnem načrtu.

Pri procesu preverjanja in ocenjevanja ne gre torej le za privzemanje predpisanih vsebin oz. pojmov, ampak

za njihovo izgrajevanje prek dejavnosti, v katerih se učenci urijo v naravoslovnih in tehniških postopkih. To pomeni, da bomo ob pojmih spremljali tudi postopke. Le-te bomo opredelili kot področja, ki jih bomo spremljali in jim določili kvaliteto dosežka na petih stopnjah (opisni kriteriji), ki bodo primerljivi s številčno oceno.

Tako bodo učenci dobili opisno povratno informacijo (ki se bo pozneje prevedla v številčno) in s tem dobili vpogled v svoje dosežke na posameznih področjih.

Povratna informacija bo pomagala učencem izboljšati njihove pomanjkljivosti in ugotoviti, katera so tista znanja, postopki, za katera si morajo prizadevati (samoregulacija). Istočasno pa bodo spoznali tudi svoja močna področja in si krepili samopodobo.

LITERATURA IN VIRI

- Učni načrt Naravoslovje in tehnika za 4. in 5. razred*, Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Nacionalni kurikularni svet. Kurikularna komisija za naravoslovje in tehniko, Potrditev na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje, 3. december 1998.
- Zbornik *Problemi ocenjevanja in devetletna osnovna šola*, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana 2000.

SLOVENŠČINA V TRETJEM TRILETJU

Naša šola sodi med tistih osemnajst šol v Sloveniji, ki so prve začele uvajati devetletko v prvem in sedmem razredu. Ko smo se učitelji pred štirimi leti odločali, ali smo pripravljeni sprejeti izziv, je v zbornici prevladalo mnenje, da je že čas, da se tudi v našem šolskem sistemu kaj premakne. Kljub temu da smo vedeli, da bo to pomenilo veliko dodatnega dela, smo pogumno stopili na novo pot. Danes imamo že kar nekaj izkušenj, ki jih delimo s sebi enakimi ali pa s tistimi, ki se za devetletko šele odločajo. O uvajanju je bilo že veliko napisanega, pozitivnega in negativnega. Sama v tem sestavku ne želim pisati strokovne analize. Želim nanizati le nekaj svojih izkušenj in pogledov na prenovo pri pouku slovenščine, ki jo poučujem že kar nekaj let.

Vedno sem se strinjala s tistimi, ki so trdili, da naši učenci veliko vedo o jeziku, samega jezika pa ne znajo. Zato sem upala, da bo prenova to spremenila. In nisem se motila – v nadaljevanju bom poskušala to tudi dokazati.

Najprej sem se srečala z novim učnim načrtom in priznati moram, da sem potrebovala kar nekaj časa, da sem se ga naučila brati in uporabljati tako, kot je potrebno. Šele potem sem ugotovila, kakšno delo so opravili sestavljavci načrta za slovenščino. Napisan je tako, da je učitelju v veliko pomoč in kljub predpisanemu dopušča veliko avtonomije, obenem pa ga navaja tudi na nove načine dela. Tesno z učnim načrtom je povezano t. i. učnociljno načrtovanje, kjer so med sestavinami načrtovanja (vsebine, proces, cilji) na prvem mestu cilji, iz katerih izhajamo in h katerim se vračamo (procesualizacija). Prav tako vsi učitelji dobro vemo, katere priprave moramo imeti za svoje delo oz. katere so tiste ravni, na katerih načrtujemo. Verjetno pa je za večino učiteljev novost načrtovanje tematskih sklopov. Največja prednost le-teh je, da preprečujejo mozaično razdrobljenost procesa na enote – ure pouka (v tematskem sklopu je enota, dokler ne dosežeš